

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7

LIST
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrletno: K 8000.—

Za Jugoslavijo

četrletno: 25 Din

Posamezna številka 800 kron

Leto IV.

Dunaj, 20. februarja 1924.

Št. 8.

Položaj koroških Slovencev v nemški luči.

Celovec, dne 12. februarja 1924.

Za nas koroške Slovence se zanimajo zadnji čas tudi Nemci v Jugoslaviji. „Cillier Ztg.“, glasilo Nemcev v Sloveniji, je objavila z dne 31. januarja t. l. uvodnik z naslovom: „Die Lage der Slovenen in Kärnten“, ki ga je posnela po listu „Deutsches Volksblatt“ v Novem Sadu. Povod za to razpravo je dala nota beograjske vlade na dunajsko vlado radi zaščite narodnih manjšin v Avstriji. Da bi vsakogar že vnaprej prepričal kako „resnične“ so njegove trditve, pove list takoj začetkoma, da je prejel informacije o našem položaju potom svojega dunajskega dopisnika in sicer od „merodajnega“ mesta. Na drugi strani govori tudi o „uradnih“ podatkih. Kakšna poročila podajajo taka merodajna mesta, nam je ostalo še dobro v spominu izza potovanja državnega kanclerja dr. Seipelnja v Beograd.

Poglejmo, kaj pišejo o nas. O našem šolskem vprašanju posnamemo iz goraj omenjenih listov sledeče „popolnoma zanesljive“ podatke:

„V dvojezičnem (!) delu Koroške obstaja 85 dvojezičnih (nemško-slovenskih) šol, v katerih se vrši pretežni del pouka, predvsem v branju, izključno v slovenskem jeziku; šele v višjih razredih se poučuje tudi (!) nemško. (Tako se vara javnost! Op. ured.) Prebivalstvo je s tem sistemom dvojezičnih šol zadovoljno, ker je znanje obeh (!) deželnih jezikov potrebno.“

Slovenski stariši! Sodite sami, koliko je na teh trditvah resnice. Treba le, da pogledate knjige in spisovnice vaših otrok, ki obiskujejo šolo, pa boste videli, koliko se učijo in koliko znajo slovensko. Kako pa naj bi se tudi naučili materinščine, ko nasprotniki itak trdijo, da jo znajo otroci že z doma? Saj je tudi za celo šolsko dobo, razven na polovico slovenskega in popolnoma zastarelega Prešernovega abecednika in slovenskega katekizma, ne poznajo nobene druge slovenske knjige. Pa še katekizma, ako jim je sploh na razpolago, navadno ne znajo čitati. O kakem slovenskem spisju ni nobenega govora. V drugem razredu je pouk že izključno nemški. V največ slučajih jim je neznana tudi latinica, ker pišejo v šoli vse z nemškimi črkami. Učiteljstvo je nemško-nacionalno, petje samo nemško, pa tudi vsa šolska vzgoja se vrši v nemškem duhu. Po plebiscitu so služile slovenskim otrokom na teh šolah dolgo časa brošurice koroškega Heimatdiensta „Der junge Kärntner“, kot propaganda in učna snov. To so „dobre“ koroških utrakvističnih šol, za katere nas tako zavidajo Nemci v Jugoslaviji.

Poglejmo dalje, kaj pišejo omenjeni listi o naših slovenskih šolah:

„Poleg teh šol (utrakvističnih) je avstrijska uprava otvorila povsod tam, kjer Slovenci skupno prebivajo, čisto slovenske šole, in sicer obstojajo danes take v Selah, v Št. Jakobu v Rožu in Št. Rupertu pri Velikovcu. Zlasti zadnji slučaj priča jasno, kako velikopotezna je avstrijska manjšinska politika. Iz teh navedb je razvidno, da se koroški Slovenci — recimo

— proti kakemu zapostavljanju po avstrijskih oblastih resnično ne morejo pritoževati.“

O imenovanih šolah, ki imajo svojo pristno koroško zgodovino, spregovorimo ob drugi priliki obširneje. Vendar ugotavljamo že danes, da se je vprašanje slovenskih šol pri deželnem šolskem svetu zganilo še le tedaj, ko je vsled pritožbe Slovenskega šolskega društva v Celovcu na Zvezo narodov prišel pritisk od tam.

Kako je postopala ali bolje rečeno nagajala šolska oblast pri ustanovitvi slovenskih šol, priča najbolje slučaj selske šole, o katerem smo že svojčas poročali v našem listu. Krajni šolski svet v Selah je od januarja 1921 naprej ponovno zahteval, opiraje se na tozadevne določbe mirovne pogodbe, da se naj upelje na tej šoli, ki jo obiskujejo izključno le otroci slovenske narodnosti, slovenski učni jezik, nemščina pa naj se poučuje od tretjega šolskega leta naprej v vedno večjem obsegu. In kakšen je bil uspeh? Na mesto rešitve teh prošelj je prejel krajni šolski svet v Selah avgusta 1922 naročilo, da mora izbrisati na šolskem poslopiju napis „Narodna šola“. Še le po dveh in pol letih, ko so se začeli zanimati za šolsko vprašanje koroških Slovencev tudi mednarodni krogi, je izdal deželni šolski svet v Celovcu odlok, s katerim zaukazuje, „da se mora poučevati na dvorazredni ljudski šoli v Selah začnši od tretjega šolskega leta naprej nemščina po 3 ure na teden kot obvezni predmet, pri ostalem pouku pa je slovenščina učni jezik“. Želja krajnega šolskega sveta v Selah, da se nemščina poučuje v večji meri, se ni upoštevala, ker se je hotelo imeti proti slovenskemu pouku neko agitacijsko sredstvo, češ, otroci se nič ne bodo naučili nemščine.

PODLISTEK

Rutarjev Jur.

Vsako leto se jaz pusta najbolj bojim in sicer zato, ker ne sliši človek kaj družega kakor hojset-ženitev, hojset-ženitev, da je en ledik človek kar obseden od te furije. No ja tisti, ki ste oženjeni, boste že priznali, da ste bili zadnje dni pred hojsetjo nekako nemirni in srce je bilo bolj šorfi, kdor je pa še ledik, tega pa ravno ta nemir tako vleče, da začne zasledovati kako hopaso.

Ej duhat, bo djav kateri od bralcev, Jur je že zraplav spet! Ja, resnica, dragi moji, pri vseh že navajenih smolah mi je še ubežalo srce po grmovju, in če magar vse svet pravi, da sem grd, mi moja pamet vendar trobi, da sem lep in pri tem ostanem. Kot tak si tudi želim meni enake.

Takoj po novem letu, ko se je začelo od hojsetov govoriti, je moja srčna muha začela frkat okoli Štavirove Urške. Jaz je ne bom hvallil, povem pa le, da take še nisem videl odkar lisica kure je. Da je imela snubačev dovolj, ni potreba praviti. Bila je na tistem celo za našo stranko, fante je imela rada pa od vseh strank. Jaz sem sicer moje srce dušil in tolažil na vse mogoče načine, češ, saj ima drugih dovolj itd. Nek notranji glas mi je pa vpil: Jur, šleva, mevža, prepričaj se, korajže ti manjka, saj si lep fant! Ta sklep je tudi obveljal, in priložnost, če jo človek išče, se kmalu najde.

— No Urška, ali že domov? — tako sem jo nagovoril na dan svetih Treh kraljev popol-

dan, ko je šla od blagoslova domov. E, kaj mi je rekla: Za nas dekleta je pot samo v cerkev in domov. Bejž' no, bejž' — sem rekel — taka dekleta kakor si ti, imate zabavo noč in dan pri fantih in si jih izbiraš kakor kaka kraljica. Ni ravno tako, dragi Jur — je djava — ni kaj za izbirat. Eden ima že drugod zbrano, drugi se samo šali, tretji na ženitev sploh ne misli...

— Veš kaj, Urška — sem rekel — dolgo časa se mi ti že sučeš v možganih, kaj bi tajil, reci mi samo eno besedo, za katero se primem in dalje upam, in če misliš, da te hopam, ti že ta teden resnico prikažem. Ako mama hoče — se odreže Urška. — Dobro — sem djav — da se ne boma že zdaj prepirala in če hočeš, vprašam mamó jaz, bolj boš to ti sama oskrbela, ker jaz bom vzel vendar le tebe, ne mamó. No — je djava — to se tebi spodobi. Dobro — sem rekel — naznam ti večer, kdaj pridem, in če pri tebi ne bo zadržka, ga tudi pri stari ne bo. Z Bogom! — Hej, o jej, te Urškine oči, kako so me ošvrknile, kar strepetal je Jur, ta Jur, mein liebr, ki je že glavo držal za kanone in granate in je njegova duša že kar zunaj čakala, kdaj bo padel slovenski hrast, in ta Jurej je strepetal pred temi očmi kakor kužek, ko ga radi okradene klobase krega gospodar. No, minulo je en par dni, jaz sem postajal čimdalje bolj nervozen, apetita nobenega, kaj bo iz tega. Videl sem Urško neki dan ko je šla po vodo. Mislim sem, kaj ko bi jaz tudi šel natakati. V tej razburjenosti sem pograbil neko stvar in letel k vodnjaku. Urška je že natočila in jaz sem tudi podstavil. Ali groza, če je človek tako raztresen. Ko je namreč voda začela teči, sem šele opazil, da na bekarco teče. Urška je pras-

nila v smeh, jaz sem pa bežal z mojo uro domov. Posušil sem jo sicer, a gre pa še danes ne.

Drugo mučno poročilo tisti dan na večer mi prinese Štorov študent, ki je tožil, da vsa naša inteligenca trpi radi mene. Na moj račun se je baje grozno smejala naša nemška gospoda v gostilni. Splošno mnenje teh ljudi je bilo, da spadam v norišnico, ker se drznem najlepšo dekle vprašati za roko. — Potemtakem je Urška vse ven povedala. Gotovo — je djav študent — rekla je celo, da jim že o pravem času naznani, kateri večer boš ti prišel mater vprašati, in nekdanji folksverovci, kakor Žličjakov Lojz, Ričatov Miha, Zibejov Franc in drugi se bojo pripravili, da te dostojno pošljejo skozi vratih nazaj na prosto. Dobro — sem rekel — pustiva to stvar, v meni se snuje prevrat in upam, da zmagam srčne bolečine in da jo nekako drugače zavijem.

Tisti večer sem dolgo tuhtal, kaj bi ukrenil. Poklical sem Štravsovega Nuža, ki je našinec in precej brihten fant. Razodel sem mu vse bolečine in pripomnil, da bom šel jaz na vsak način nekega večera k Štaviu. — Dragi Jur! — je djav Nuža, — le idi, vse drugo prepusti nam! Bog obvar — sem jaz rekel — Nuža, pretepali se ne bomo, mirnim potom jim pokažemo našo kulturo. Nič se ne boj Jur, samo naznani nam v pravem času tisti večer na katera misliš iti. Lahko noč!

Od tega dne sem začel drugačno življenje. Kuriral sem se tako: Ker sam krompir jaz nerodno jem, sem naredil obljubo, kolkokrat se bom na Urško zmislil, bom moral en krompir z olupci snesti. Ej, to ti je bila komedija. Pisker

Dolgotrajna šolska borba v Selah še vedno ni končana, kar priča dovolj jasno, da želni šolski svet z vsemi silami zadržuje poučevanje slovenščine, kjer je pa primoran isto upeljati, stori to proti ljudskim željam in potrebam. Nasprotno pa razvidimo iz odloka iste šolske oblasti od 15. decembra 1921, šte. 5721, kako ji je na srcu ponemčevanje slovenske koroške mladine. S tem odlokom se namreč naročajo učitelstvu šolske zbirke v prid nemškemu Schulvereinu za 8 šol „ob jugoslovanski meji“, od katerih jih pripada 6 na Koroško in 2 na Štajersko. Da te šole, o katerih pravi nemški Schulverein, da so „sistematično nadaljevanje obrambnih bojov v bivšem plebiscitnem ozemlju“, ne bodo delovale v smislu določb mirovne pogodbe o varstvu manjšin, bodo morali nam tudi Nemci v Jugoslaviji verjeti. Tako izgleda „velikopotezna avstrijska manjšinska politika“, kakor se izvaja na Koroškem v resnici. In mi naj bomo z njo zadovoljni, samo za to, ker je naš položaj ugoden za — Nemce — to je, ker se vrši vse „manjšinsko delo“ po njihovem načrtu?

Prav tako „ugodno“ sliko vidita „Deutsches Volksblatt“ in „Cillier Zeitung“ tudi glede našega društvenega življenja, akoravno navedeno število društev ne odgovarja današnjemu stanju. Poleg „Koroškega Slovence“ imenujeta tudi „Koroško Domovino“ slovenski, torej naš list. „Cillier Zeitung“ to „pomoto“ sicer lojalno popravlja, vendar pa je po mnenju teh listov za naše kulturne potrebe več ko dovolj poskrbljeno. Soditi o tem, odrekamo Nemcem v Jugoslaviji vsako pravico, kajti koroški Slovenci nismo nobeni priseljenci, marveč avtohtono ljudstvo, to je, domačini na svoji zemlji, čeprav so nas našli pri zadnjem ljudskem štetju — baje samo okrog 40.000.

Odločno moramo tudi odkloniti nazivljanje naše stranke z „opozicijonelno-iredentistično“. Vse to le jasno kaže, v kakšnih tesnih zvezah se nahaja nemštvo v Jugoslaviji s tukajšnjimi „merodajnimi in uradnimi mesti“.

Za bodoče priporočamo nemškim listom v Jugoslaviji, da prepuste raje objavljanje „podatkov“ o položaju koroških Slovencev tukajšnjim Nemcem, ker to je in ostane njihova „specijaliteta“. Mi pa se bomo znali braniti sami.

Izobraževalni tečaj v Št. Janžu v Rožu.

Vodstvo S. K. S. Z. je priredilo letos prvi izobraževalni tečaj v Št. Janžu v Rožu, da izpopolni to neobhodno potrebno, česar izobraževalna društva ne morejo nuditi. Rožani so potrebo takih tečajev z obilno udeležbo tudi potrdili.

V soboto po maši je otvoril g. Lapuš tečaj s pozdravom ter po kratkem nagovoru podelil besedo g. Potočniku, ki je v stvarnih besedah razložil pomen izobrazbe na podlagi organizacije. Že Rimljani so poznali rek: Zdrav um v zdravem telesu. Prvi predpogoj za napredek v društvih je zdrav razum in treznost. Delo v društvu mora biti urejeno. Na prvo mesto naj pride državljanska izobrazba, da bo vsak poučen o državljskih pravicah in dolžnostih. Dolžnost vsakega Slovenca je, da pozna svojo ožjo domovino, lepi slovenski Korotan, njegova polja in travnike, gore in doline, jezera, šege in navade itd. Poleg teh naj se še goji politična, strokovna in socialna izobrazba. Sestanki morajo biti privlačni, predavanja stvarna, knjižnica naj ne vsebuje samo romane in novele, ampak tudi strokovne in poučne knjige. Za socialni pouk so najbolj primerne lepe gledališke predstave, kajti njih vsebina je vzeta večinoma iz družabnega življenja preprostega ljudstva.

Moderno gospodarstvo ne obstoja samo v nabavi različnih strojev, ampak v praktičnem izboljšanju gospodarstva. Vsak kmet mora gledati na to, da več pridela, da svoje izdatke skrči na najpotrebnejše stvari in si tako ohrani gotovo premoženje, ki je podlaga vsakemu napredku. Kdor pa nič nima, upa na boljše čase; ko ga pa to upanje mine, se uda razuzdanosti in pijančevanju. Dvigniti je treba pri nas predvsem živinorejo, ker naša polja niso preveč rodovitna. Semensko žito se mora zboljšati, gledati se mora, da dobi živina boljše krmo. Da pa bo mogel kmet vse to izvesti, je treba, da se organizira in pristopi h gospodarski združitvi, ki bo z večjim kapitalom lažje kaj dosegla kot posameznik.

Za predavanjem g. mons. Podgorca o modernem gospodarstvu je g. Aichholzer razložil razvoj svetovne politike v zadnjih desetletjih. Orisal nam je razmerje evropskih držav, posebno Nemčije in Avstrije do sosednih, povedal v glavnem vzroke svetovne vojne in nje posledice.

V nedeljo je otvoril tečaj predsednik S. K. S. Z. g. Košir, ki je v kratkih besedah razložil pomen tečaja.

Predavanje g. Sekola o raznih svetovnih nazorih je bilo jako zanimivo. Kakor kramarji ponujajo svoje blago in ga hvalijo, tako tudi gotovi modroslovci ponujajo svoje nauke in jih imenujejo za največjo srečo. Že pred Kristusom so živeli taki modroslovci, v veliko večji meri pa so nastopili v zadnjem času, odkar je Luter nastopil z novo vero. Iz protestantizma se je razvil liberalizem, verski in politični, iz tega panteizem in materijalizem, ki Boga že popolnoma taji, in iz te brezverske struje je nastal vsled brezupnih razmer delavnega ljudstva socijalizem, katerega oče so Marx, Engels, Lassalle in dr. Toda noben izmed teh nazorov ne more osrečiti človeštvo, ker so v protislovju z razumom in ker jim manjka verske podlage, ki jo celo zaničujejo in sovražijo. Zato ostanimo pri krščanstvu, utrdimo se v veri do Boga! Socialno vprašanje pa najlažje rešimo, če se držimo izreka: Kar hočeš, da tebi drugi storijo, to tudi ti drugim stori.

Nato je predaval g. Poljanec o agrarni politiki. Seiplnova sanacija nalaga kmetu zopet nove davke. Če si bo hotel kmečki stan svojo eksistenco ohraniti, je treba, da se organizira, da se praktično izobrazijo, ne kakor v sedanjih kmetijskih šolah, kjer se kmečki sinovi naučijo igrati gospoda ne pa kmetijstva in ki so prave ponemčevalnice. Rešiti se mora poslovsko vprašanje in sicer na ta način, da gleda gospodar na svoje posle, da jih preskrbi z vsem potrebnim tudi za stara leta, posel pa bo izvrševal natanko svoje dolžnosti.

G. Herzele je nato razodel, kaj se lahko naučimo od čebele in kakšne važnosti so za gospodarstvo. Medtem je g. prošt Limpl orisal vzvišen poklic krščanske žene kot kraljice v družini, njeno materinsko srečo in njene naloge kot mati in kot žena. Krščanska žena naj bo vesela in ponosna na to, da je krščanska, kajti Kristus je bil, ki jo je rešil iz močeve sužnosti. Žalostna je usoda žena, ki še danes tavajo v temi drugoverstva.

Gr. dr. Petek je natančno razložil, kako se mora ravnavati v nesreči. Najbolje je, če se pokliče takoj zdravnik, ako je pa hitra pomoč nujno potrebna, naj pomaga človek, ki je hladnokrvnen in ki je prepričan, da more pomagati. Pri vsem pa je nad vse potrebna snaga.

G. Starc je nato govoril o boleznih, ki ne napadejo posameznika, ampak celo ljudstvo. Najhujša in najbolj razširjena bolezen je nezmereno uživanje alkohola. Druga epidemija je nečistost, tretja pa kajenje. Da tudi zadnje škoduje, lahko vsak kadilec prizna. Oči postanejo motne, nervoznost se pojavi, lica boledijo, prsa se izsuše itd. Zato je naloga naših društev, na-

Zbirajte za tiskovni sklad!

kuhanega krompirja je bil vedno pripravljen. Prvi dan sem jih moral snesti kar 20. Žalodec me je začel boleti oziroma ni hotel več krompirja. Drugi dan je bilo nekoliko boljše, ali ker sem se zbal, da ne bom zdržal dolgo, sem hitro pisal Urški, da pridem v sredo zvečer; potem takem bo ta krompirjeva hojset še tri dni trajala. Nužu sem ta večer seveda tudi naznanil. Srečno sem prestal še tiste tri dni. Sram me je, da bi povedal, koliko krompirja sem moral še snesti. Nuža mi je naznanil po svojem zapniku, da v sredo zvečer k Štavnju lahko prosto grem, nazaj pa li hitro ali počasi, smem samo črez vrt tik ob tisti veliki hruški.

Dobro sem si to zapomnil in ko je bila ura pol osem, sem jo vžgal proti Štavnju. Kaj, saj smo poštene ljudje! Potrkal sem korajžno. Stara mi pride nasproti in mi vošči dober večer. Hiša je bila zelo snažna in tam za mizo so sedeli štirje v ledrastih jopičih, Urške pa ni bilo, in ker sem se spomnil na njo, sem vzel iz žepa krompir, ki sem ga imel zadosti pri sebi, in sem ga snedel. Tam za mizo je nastal krohot. — Kaj pa ješ, Jur? — je djav eden. Piščeta — sem rekel in se vsedel. Med tem je prišla v hišo Urška v vsej svoji krasoti. Jaz sem potegnil kar dva krompirja in morala sta v želodec.

— No, Urška, prisedi! — sem rekel. — Bom! — je djala — vidim, da si lačen, Jur. S'hdirji — je djav Zličjakov Lojz — Jur je reku, da pišije jé, zravnj ma pa repco. Nič zato — sem jaz rekel — sicer pa, kaj bi govorili o stvarih, ki nimajo pomena. Mati, jaz sem vas prišel prosit in vprašat, če mi Urško daste za ženo, ker ona mi je že obljubila in le vaše

volje še čakam. Jaz da sem ti obljubila? — je vskipela Urška. — No, no, sem rekel — saj vendar veš, ni sicer nič za to, saj te prisilit ne morem. Jur — je djav Ričatov Miha — cel svet se ti smeji, kar si tako prismojen. Poglej mene, jaz, jaz, mlad žavbrn fant, bogat, že hodim za Urško celo leto in še danes si je ne upam prositi to, kar si ti za en žvak naredil in vem, če pride nocoj do odločitve, da bo ona rajši mene vzela kakor tebe, kaj ne, Urška? — Hvaležno so se uprle Urškine oči v njega; sicer prikimala ni, ali tiho je pritrdila.

Začeli smo se prepirat, katerega konec je bil, da so grmeli skozi vrata za mano. Jaz sem jo ubral, kakor sem imel pefel, skozi vrt tik ob veliki hruški. Oni za mano po krajši poti, a ne dolgo. Začelo se je: avbe, avbe, s'hdirji, as'... Pogledam nazaj; samo te tri rajgarje sem videl, ko so se motali po tleh. Skril sem se za jabolko in gledal, kako da nobeden ne more naprej. Zdaj so prišli še drugi od nekod: Wo ist Jur? sem slišal glasove, a v tem so se motali že po tleh. Dve frajli ste se hihitali tam blizu, a tudi ne dolgo. Druga drugo ste hotii vjeti, a ste se že motali po snegu. Meni se je že nekako sitno zdelo, ko sem zaslišal županov glas, ki je rekel: Cum Kukuk, ich bin auch gefangen.

Naši fantje so namreč tisti vrt prepredli skrižem od drevesa do drevesa s telefonsko žico, vsaj tako mislim, da je bilo, ker se je vjela tam cela gruča ljudi. Sicer so se smejali, ali sitno jim je le bilo.

Kar bi trenil se oglasi tam zadaj nekje lepo ubran moški zbor. Napeti sem moral vse

možgane, da sem si zapomnil besedilo, ki se glasi:

Urška ptičke je lovila,
vsak je bil premalo lep,
in še Jurja je navila,
da je šel na lim njej — trep.
Zdaj že vsa inteligenca
hoče njeno ročico,
tu po vrtu brez licenca
pleše, javka vse pred njo.

Pesem je utihnila, nekateri so se že rešili iz zanj. Jaz pa sem jo ubral še enkrat po ovinku pod okno, kjer sem Urško videl, da je gledala nekako prestrašena ven. Joj, ravno sem hotel zadnje krompirje požreti, ko zaslišim za mano trpke besede: — Prismoda Jurjova, beži že enkrat domov! Spoznal sem Nužov glas, ki je švignil mimo mene in obenem že pri Urški na okno trkal: Urška, Urška, je klical, pojdi ven, Ričatov Miha se je obesil! Tako je zaklical Nuža in izginil kot katra v temno noč. Slišal sem javkanje: mama, mama, oh, oh, Miha, Miha! Priletela je skozi vrata na vrt, dvakrat sem jo še slišal, ko je zaklicala: Miha, Miha moj, moj, — in že se je motala vsa bela v snegu. — Jaz ti lahko z nogo telefoniram, da sem zdrav in mi dobro gre — se je oglašil Miha tam nekje med drevjem. Urško je bilo zdaj malo sram. Sčasoma so se pa le zgubili vsi iz tega začaranega vrta in od tega večera ne črhne živ krst več kaj v Podlescih.

Mene je krompir skuriral tako dobro, da imam fest appetit na druge boljše jedi zdaj v pustu.

povedati neizprosni boj tem boleznim, ki so se že tudi med slov. kor. narodom močno razširile in ki marsikatero spravijo v prerani grob.

Ob koncu tečaja je g. Košir povdarjal, naj bomo narodni, bratski in krščanski. Izobraziti se moramo, da bomo kos našim življenjskim nalogam. Berimo Mohorjeve knjige, časopise, revije i. dr. Dokler ohrani slov. kor. narod narodno zavest, bratsko ljubezen in zvestobo do krščanske vere, ne bo ga premogla nobena sila! Bodimo idealni, ker v idealih je moč, zapajmo, ker up je življenje.

Resolucija,

sprejeta na izobraževalnem tečaju, ki se je vršil dne 2. in 3. februarja v Št. Janžu v Rožu.

1. Slov. kršč. soc. zveza naj osnuje zbirko znanstvenih knjig, ki naj bo na razpolago voditeljem društev kot pripomoček za vire za predavanja.

2. Sestavi naj zapisnik knjig, katere naj bi prečital vsak zaveden Slovenec.

3. Naj gre bolj kot dosedaj društvom na roke v preskrbi društvenih knjig.

4. Naj izdela podroben načrt za ustanovitve fantovskih društev, ki ga pošlje društvom, katera naj načrt izpolnijo. Na podlagi tega načrta naj S. K. S. Z. izdela pravila za fantovska društva.

5. Našim izobraževalnim društvom se polaga na srce, naj bolj goje versko življenje.

6. V vsaki fari naj se ustanovi žensko društvo, če to ni mogoče, pa vsaj v okvirju izobraževalnega društva ženski odsek.

POLITIČNI PREGLED

Občinske volitve na Koroškem se vršijo 6. aprila.

Govor zunanjega ministra. Dr. Grünberger je podal v finančnem odboru kratko poročilo o zunanji politiki. Glede dogovora z Rumunijo je povdaril, da stoji rumunska vlada na stališču, da ne more preje skleniti stalne trgovske pogodbe, dokler se novi kraji Rumunije ne organizirajo v gospodarske enote. V kratkem se vrši na Dunaju posebna konferenca, ki se bo bavila z rešitvijo drugih gospodarskih in prometno-političnih vprašanj. Minister je z zadovoljstvom omenil, da spada Rumunija med one države, ki hočejo živeti v dobrih odnosih z nami. V kratkem se prično med Rumunijo in sovjetsko Rusijo politično-gospodarska pogajanja, ki se bodo vršila na Dunaju. Z ozirom na francosko-češkoslovensko pogodbo je izjavil, da so njene določbe v glavnem splošnega značaja razven dveh točk: proti vzpostavitvi Hohenzollerncev v Nemčiji in Habsburžanov na Madžarskem. Glede jugoslovansko-italijanskega sporazuma je izjavil, da pomeni končno rešitev reškega vprašanja. Avstrija kot sosedja Jugoslavije in Italije pozdravlja ta sporazum, ki je odstranil nevarnosti zapletljaja. Končno je izjavil, da je po priznanju sovjetske Rusije s strani Anglije in Italije tudi Avstrija pripravljena, storiti potrebne korake za pravno priznanje. Naša država je medtem Rusijo že priznala.

Avstrija. Druga konferenca zastopnikov dežel je ostala brezuspešna. Vlada bo sedaj zakon o delitvi davkov sama rešila. — Koroški deželni zbor se sestane 26. februarja.

Jugoslavija. Dinar se je zadnji čas močno dvignil. Za vzrok se navaja ustaljenost notranje politike, dobra letina, ravnotežje v državnem proračunu in trgovski bilanci, pogodba z Italijo in špekulacija. Sodi se, da se bo dinar še dvignil. — V Beogradu so se pričela pogajanja za trgovsko pogodbo z Italijo. — Makedonstvujušči pripravljajo napad na Makedonijo. — Pogodbo z Italijo glede Reke je narodna skupščina sprejela.

Nemčija živi v mrzlici. V Pfalci se pobijajo separatisti in oblegajo ter sežigajo vladna poslopja, na Saškem so nemiri in Stettinu pobijajo komunisti policiste. Nobenega reda ni. — Strokovnjaki so zapustili Berlin. — Red v Pfalci je zopet vzpostavljen, separatisti se umikajo, da obstoja upanje, da se v kratkem zopet vzpostavi ustavna vlada in se dovoli povratek izgnanim uradnikom. — Nekaj zelo ne-

prijetnega so si Nemci zadnji čas skuhal. Njih sovraštvo gre tudi preko groba. Ko je umrl Wilson, poslaništvo v Washingtonu ni razobe-silo žalne zastave. To je ameriški narod zelo razžalilo, tudi Angleže, ki se za Nemce v Ameriki potegujejo. Izostali bodo dobrodelni darovi in tudi kreditno vprašanje je zastalo. Kar sam od sebe je jednako bedarijo zagrešil tudi naš poslanik.

Angleška. Med Macdonaldom in Poincaré-jem se vodi stalna korespondenca zastran sklicanja konference, ki naj bi rešila vseča vprašanja v Evropi. Macdonald pride po francoskih volitvah v Pariz. Konservativci so opustili zahtevo po zaščitni carini. — Te dni je stopilo 120.000 pristaniških delavcev v stavko, 500.000 delavcev industrije-bombaža je bilo vsled tega izprtih.

Macdonaldov nastopni govor. V nabito polni dvorani spodnje zbornice je podal angl. ministriški predsednik Macdonald svojo politično izjavo. Izjavil je, da v upostavitvi rednih odnosov vsi ministri soglašajo in da se bodo v kratkem uredila vsa vseča vprašanja. Glede Francije se nadeja, da bo prišlo v vprašanju Palacije do skorajšnjega sporazuma. Izraža željo, da se med Anglijo in Francijo ne bodo pojavila nesoglasja. Rešiti se mora vprašanje razorožitve in ojačiti avtoriteto Zveze narodov, v katero se morata sprejeti i Nemčija i Rusija. Ureditve evropskih problemov se mora izvršiti iz vidika socijalizma, kar bi tudi Amerika pozdravila.

Francoska je vsled padca franka zelo razburjena. Vse tišči denar ven, vse nakupuje zaloge, da je skoro vse razprodano, vlada pa si beli glavo, kako denar ustaliti ali ga dvigniti. — Francija hoče politiko proti Nemčiji spremeniti, da pride do sporazuma z Anglijo. Glede Pfalce se je sporazum že dosegel.

Ljudsko glasovanje v Švici v nedeljo je odločalo o vprašanju: Ali se more v času resne gospodarske krize delovna doba podaljšati na 54 tedenskih ur in ali se naj pooblasti zvezna vlada, da dovoli v posameznih industrijskih panogah enako podaljšanje delovne dobe tudi če ni splošne krize? Proti podaljšanju je glasovalo 433.000 volilcev in za 316.000. Udeležba 77%.

Italija. Fašisti so se malo blamirali. Mussolini je izjavil, da se nočejo vezati z nobeno stranko, pač pa sprejeti na svojo listo odlične osebnosti vseh strank, ki se izrečejo za program stranke. Veliko teh odličnih oseb je kandiduro na fašistovski listi odklonilo. Večina strank se udeleži volitev samostojno.

Grška. Venizelosova vlada je odstopila, novo je sestavil Kafandaris. V aprilu se ima vršiti plebiscit, republika ali kraljevina? Vendar ni gotovo, da pride do ljudskega glasovanja, ker hočejo republikanci s pomočjo armade republiko brez plebiscita izklicati. Monarhisti pa se zopet trudijo obdržati kralja. Podpira jih baje rumunska kraljica. Vsled tega je vlada odredila zbiranje čet in nabiranje prostovoljcev. Proti Bolgarski so vsled nakan makedonstvujušči padle ostre besede.

Madžarsko gospodarstvo pretresa finančna kriza. Madžarska krona je padla pod našo. Šele sedaj se pokazuje rane, ki jih je zaskala vojna. Finančna katastrofa je zadela najprej nas, potem Nemčijo, Poljsko, Francijo itd., sedaj pa še Madžarsko.

Rusija. Jugoslovanska vlada se pridno pogaja s poslanikom Krepovskim o priznanju sovjetske vlade, isto dela tudi Grška. Litvinov pravi, da obstojajo v Evropi nove države, kakor Češkoslovaška in Jugosl., ki so nastale za nami in ki jih mi dosedaj še nismo priznali. Pripravljeni smo, da jih takoj brezpogojno priznamo, toda isto zahtevamo tudi od njih. Zdi se mi pa, da Rusija lažje živi brez njihovega priznanja, kakor pa one brez našega. Ruska in rumunska delegacija se sestane danes na Dunaju, dr. Seipel bo igral vlogo posredovalca. Z brezpogojnim priznanjem Anglije je bil led prebit. Kot tretja je došla Norveška in kot četrta Avstrija. — Mnogo se govori o uporih in nemirih v Sibiriji. Poleg tega se zbirajo uporniški oddelki rdeče armade, ki mislijo v aprilu marširati proti Moskvi, da vržejo vlado. Vlada v naglici zbira tatarske in mongolske divizije,

da premaga upor. Vestem seveda ni dosti verjeti.

Iz Mehike že nekaj časa ni bilo kaj slišati. Zdelo se je, da je upor udušen. Noveše vesti pa poročajo, da se vršijo sedaj odločilne bitke, ki so zelo krvave, in da bo zmagal Obregon. Uporniki so izpraznili Verakruc in vodja je baje pobegnil.

DOMAČE NOVICE

Bekštanj. (Iz našega narodnega in gospodarskega življenja.) Kakor povsod drugod na Koroškem, kjer prebivajo Slovenci, se tudi pri nas nadaljuje ponemčevanje prav tako, kakor za časa Jožefa II. Mladina v šolah, akoravno je nad 90% slovenske narodnosti, se razven veronauka ne poučuje v materini besedi. Zato otroci tudi ne znajo več brati in pisati po slovensko. Kar šola ne zmore, se skuša doseči potom šikan nemškonacionalnega uradništva in gospodarskega pritiska po receptu: „Und folgst du nicht willig, so brauch' ich Gewalt“. — Evo nekaj takih slik iz naše občine: V procesu Gastl so vedeli povedati samo štirje državni uradniki, da je bilo zaradi tistega letaka, ki ga je dal obtoženec priči Ulbingu veliko razburjenje, ne da bi mogli navesti niti ene same priče. Porotniki so moralali verjeti uradnikom in potrditi krivdo, ker je bilo tako v interesu koroškega nemštva. Nekaj dni po tej porotni obravnavi je bilo čitati v „Kärntner Tagblattu“ članek o pristranosti porotnih sodišč v političnih procesih. List pravi: „Tu se mora žalibog opazovati, da zasedajo porotniki svoja mesta v sodni dvorani že z vnaprej določenim namenom. Porotna sodišča v političnih procesih niso nič drugega kakor loterijska igra. Strankina nemilost in strankino sovraštvo ubijata pravico.“ Drago-ceno priznanje! Zdi se nam, da je imel pisec tega članka v mislih predvsem sodne škandale pri koroških sodiščih. V stari Avstriji se je kaj rado naglašalo: Pravica je temelj države. In danes? — Drug slučaj: Slovenec je kupil od Ciril Metodove družbe zemljišče in prosil za prepis v svojo lastnino. Grundverkehrskommission je prošnjo v prvih dveh instancah brez vsake utemeljitve odbila ter ne dovoli prepisa. — Zavedna slovenska hiša je odpovedala prostor za občni zbor izobraževalnega društva, češ, potem bodo orožniki še huje postopali proti nam. — V strmih Rutah ima J. W. svojo leseno kajžico brez svojega grunta. Truditi se mora od zore do mraka, da preživi sebe in svojo ženo. Kljub temu pa, da mu odteguje in plačuje davek od zaslužka že delodajalec, mu ga je davčna oblast odmerila vdručič. Avgusta l. l. vloženi rekurz še do danes ni bil rešen. — Financarji se tako zanimajo za dohodke kmetov, da kontrolirajo celo knjige pri lesnih trgovcih, če ni ta ali oni kmet prodal kake smreke. O tem se je že ponovno poročalo v občinskem odboru. — Razmere pri Wittgensteinovi upravi, o katerih smo že pisali, se še niso prav nič izboljšale. Ogorčenje proti veleposesti in oskrbniku Meidlhuberju je potemtakem lahko umljivo. Treba je nekoliko potrpeti, kajti lok, ki se premočno napenja, rad poč. Navedli smo samo nekatere slučaje, kakor se dogajajo dan za dnevom Slovincem v narodnem in gospodarskem oziru. Kje naj iščemo pomoči? Ljudje, ki so ogroženi v svojih pravicah in svoji eksistenci, se morajo združiti, skupno organizirati in postaviti zati-ralcem v bran. V teh letih po svetovni vojni je pokazala slovenska stranka, da se da mnogo doseči in njenemu prizadevanju in nastopu je pripisovati marsikateri uspeh. Zato naprej po načrtani poti v obrambo pravic domačega slovenskega ljudstva.

Globasnica. (Kako se gospodarsko razvijamo.) Med vojno je podjetna Uranšankinja v Podroju postavila za domačo potrebo malo elektrarno. Že tedaj in še bolj po vojni so Globašani mnogo razpravljali o tem, kje in kako bi se dala postaviti večja elektrarna, ki bi zadostala, kakor globaški vodovod, tudi sosednim vases. Medtem ko so se drugi samo posvetovali, so č. g. župnik Pšeničnik, pd. Hodnik in pd. Cirgoj šli na delo in si postavili lastno elektrarno; elektrika že od jeseni sem sveti ne

samo pri imenovanih, ampak razsvetluje in kra-
si tudi cerkev. Toliko o elektriki, prihodnjič
vam bom poročal o globaških „jagrih“ ali pa o
čem drugem.

Celovec. (Jugoslovanski konzulat okra-
den.) Dunajski listi vedo poročati, da so 3.
t. m. neznani zlikovci vlomili v prostore jugo-
slovanskega konzulata in odnesli obleke, pe-
rila in gotovine v skupni vrednosti okrog 30
milijonov kron. O tatovih se marsikaj govori
in ugiba.

Gradec. (Razno.) V soboto 16. t. m. je go-
stoval v Stefaniensäle znani slovanski godben
koncert Ševčík. Imeli smo zopet enkrat prilož-
nost, poslušati slovanske umetnike. — Nevar-
no je zbolela Ančka Polakova, ki je bila izvrst-
na pevka pri slovanskih mašah. Zavedni Slo-
venki želimo vsi skorajšnje ozdravljenje!

Kazaze. (Poroka.) Larmova hčerka Trezi-
ka je edini otrok starega očeta, vdovca, šele
20½ let starega in letos še brez dekle. Zato je
sklenila vstopiti v zakon in vzela pridnega
fanta Rudija Pavliča iz Koprivne. Bilo srečno!

Globasnica. Dne 25. januarja 1924 smo
spremili k večnemu počitku tkalca Andreja
Tratnika, brata znanega ljudskega pesnika
Lesičjaka. Rajni Andrej je imel petje za največ-
jo veselje na tem svetu; kakor njegov brat Le-
sičjak, tako je hodil tudi Andrej po Podjurski
dolini od vasi do vasi, da bi sladil ljudem brid-
kosti tega življenja s pesmijo in muziko. V Glo-
basnici se je Andrej oglašal navadno o božiču
in o sv. Treh kraljih. Sivolasi Andrej ni prišel
pet v vsako hišo, zahajal je le k ljudem, o ka-
terih je vedel, da radi poslušajo njegove stare
pesmi in da ga bodo tudi primerno pogostili.
Počivaj v miru!

Pliberk. Izobraž. društvo vabi k pustni
prireditvi, ki bo v nedeljo dne 2. marca ob
3. uri popoldne pri Brezniku. Na sporedu so:
1. Pozdravni govor. 2. Piskrovez, komičen
spev. 3. „Vsega je enkrat konec,“ igra v petih
dejanjih. 4. „Pri gospodi,“ igra o dveh de-
janjih. 5. Prosta zabava. Kdor se hoče na pus-
tno nedeljo pošteno zabavati in iz srca nasme-
jati, naj pride! Odbor.

Mlekarske zadruge v Jugoslaviji. V Jugo-
slaviji je 78 mlekarskih zadrug, od teh 48 v
Sloveniji. Vse mlekarske zadruge izdelujejo
letno 13.900 meterskih stotov sira in 7240 me-
terskih stotov masla. Slovenske zadruge pošil-
ljajo velike količine mleka v Italijo in na
Dunaj.

Dunajska lesna borza. Prodajal se je iglasti
rezani les (štaflni) 38/76, 48/96, 57/76 in 56/96,
3 do 4½ m po 480.000 K. Ponujali so se mehki
hlodi, jamski les, 10—20 cm po 150.000 K, re-
zani mehki les, late 26:50—4—6 cm po 500.000
kronah. Macesnove deske 50 mm, 14—30 cm
po 550.000 K okenski les 46/46, 60/72 po
650.000 K, jelšev les za izdelavo, okrogel, 18
cm od 500.000 K dalje, hrastov rezan les
950.000 K, jelšov 30—80 mm, 3—4 m po 870.000,
jesenov 53 mm 3—6 m po 1.400.000 K.

Borza. Dunaj, 18./II. Dolar 70.860, mili-
jarda nemških mark 14,50, funt šterling 301.700,
dinar 905, franc. frank 3025, češka krona 2044,
ogrška krona 0-75 avstr. kron.

Curih, 18./II. Avstr. krona 0,0081, dinar
7,60, franc. frank 24,80, ogrška krona 0,02 cent.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Brezposelno podpora je vži-
valo na Koroškem 2. febr. 2307 delavcev, 70
manj kot prejšnji teden; 9. t. m. 2556 oseb, 249
več kot prejšnji teden. — Po uradni statistiki
je bilo 1. 1920 z Združenih državah 408.973 Ju-
goslovancev, od teh 208.552 Slovencev. — V
Bodenbachu na Češkem je izbruhnila stavka.
Podjetja so vsled tega odpustila takoj 13.000
delavcev. — Madžarska krona je padla, ker so
se pogajanja za mednarodno posojilo odgodila.
— V Mramoraku se je oteletilo živinče s peti-
mi nogami. Peta noga je med sprednjima noga-
ma in gibljiva na vse strani. — V bližini Fu-
zijskih otokov na Severnem morju se je poka-
zal nov otok. Ako kmalu zopet ne izgine, se bo
porabil za zdravilišče. — Indeks je stopil za
2%; za življenje potrebuje tedaj ena oseba na
teden 157.971 K. — V Rimu je razmesaril lev

enega igralca pri igranju igre „Quo vadis?“ za
film. Vsi ravnatelji so bili vsled tega zaprti,
med njimi tudi sin znanega italijanskega pusto-
lovca in pesnika d'Annunzija.

Tobačna uprava nam prinese še vedno kaj
novega ali ukine kaj starega odnosno vpelje
zopet kaj starega. Posebno kadilci pipe imajo
sedaj malo izbire: specialna zmes in knaster
sta izginila in ostala sta samo še holandski in
deželski, drobno zrezani, razen finejših boljših
vrst za gosposke fajfe. Menda dobimo v krat-
kem zopet novo vrsto. Od 17. t. m. naprej sta-
ne holandski 2800 K in deželski 1500 K. Smotke
so se podražile za poprečno 25% in prišle tudi
nekateri nove, kratka viržinka, „kanzler“ ime-
novana, po 1400 K. Viržinka stane sedaj 2000
kron, portorika 1000 K in kratka 900 K. Športe
z modrim tiskom, ki so izginile za nekaj časa,
pridejo zopet po 300 K komad, z zlatim tiskom
350 K; zato pa odidejo v muzej „jussuf“. Na
mesto drama-cigarete pride film-cigareta po
200 K za najširše sloje.

Vabilo

na

redni letni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Velikovcu r. z. z.
n. z., ki se vrši v sredo, dne 5. marca ob
10. uri v lastnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zad-
njem obč. zboru.
2. Poročilo načelnstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za
leto 1923.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Raznoterosti.

Ako ob določeni uri občni zbor ni sklep-
čen, se vrši isti dan eno uro pozneje drugi
občni zbor, ki je pri vsakem številu zadru-
žnikov sklepčen. Načelnstvo.

18

Vabilo

na

občni zbor

tamburaškega in pevskega društva
„Dobrač“ na Brnci ki se
vrši dne 24. februarja 1924 ob
3. uri pop. pri Prangerju
v Zmotičah s sledečim dnevnim
redom:

1. Poročilo odbora.
2. Volitev novega odbora.
3. Raznoterosti.

23

K obilni udeležbi vabi odbor.

N. B. Ako bi ob določeni uri ne bilo
zastopano zadostno število članov, se
vrši pol ure pozneje drugi občni zbor
na istem meslu in z istim dnevnim redom,
ki bo sklepal brez ozira na udeležbo.

Vabilo.

„Slovensko katoliško izobraže-
valno društvo za Šmihel in oko-
lico uprizaro na pustno nedeljo,
dne 2. marca ob 3. uri popol. v Šercarjevi
dvorani v Šmihelu igro:

Karlova teta

veseloigra v treh dejanjih.

Otrokom vstop prepovedan!
Drugi vsi prisrčno povabljeni!

24

Odbor.

Izjava.

Podpisani izjavljam z obžalovanjem, da sem pomotoma
in brez dokazov obdolžil Janeza Einšpilerja, mlaj-
šega, iz Želuč latvine enega para čevljev.

Želuče, dne 12. februarja 1924.

19

Peter Sitar.

Vabilo

na

občni zbor

Izobraževalnega društva „Kot“
v Št. Jakobu v Rožu,
ki se bo vršil

v nedeljo dne 24. februarja t. l.
ob 3. uri pop. v Narodnem domu
v Št. Jakobu

po sledečem dnevnem redu:

1. Poročilo odbornikov.
2. Volitev novega odbora.
3. Raznoterosti.

Predsednik.

N. B. Občni zbor je sklepčen neglede
20 na število navzočih članov.

Vabilo.

Slovensko katoliško izobraževalno
društvo „Kres“, Gradec, Proko-
pigasse 12/II priredi v nedeljo,
dne 2. marca v svojih prostorih

pustni zabavni večer.

Začetek točno ob 1½5. uri.

K obilni udeležbi vabi

21

odbor.

Vabilo

k igrama:

„Kmet Herod“ in „Sokratov god“

ki je priredi kat. slov. izobr. društvo
v Globasnici dne 24. februarja 1924
v Narodnem domu ob 3. uri popoldne.

Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj se
) odzove našemu povabilu. (

22

Vabi odbor.

Vabilo

Slovenski igralci iz Borovelj priredijo
v nedeljo dne 24. februarja
t. l. v dvorani „pri Cingelcu“
v Glinjah burko v dveh dejanjih

„Trije tički“

Začetek ob 3. uri popoldne.

Vsi prisrčno vabljeni!

13

Kjedom je moj? V slovenskem Korotanu!